

Yleiskatsaus hankinnoista ohjelmakaudelta

Hankintapoliittisen ohjelman kausi 2020-2023 on ollut lähes koko sen ajalta varsin poikkeuksellinen. Koronapandemia, Sota Ukrainassa sekä hyvinvointialueuudistus ovat kaikki osaltaan vaikuttaneet merkittävästi kaupungin toimintaan ja siten myös hankintoihin. Koronapandemia vaikutti hankintojen toimintatapoihin, mutta aiheutti myös lisää tiettyjä hankintatarpeita. Sota Ukrainassa vaikutti hankintoihin erityisesti EU:n asettamien pakotteiden huomioimisen osalta. Lisäksi vaikutukset ovat kohdistuneet hankittavien tavaroiden ja palvelujen kustannuksiin, raaka-aineisiin ja saatavuuteen. Hyvinvointialueuudistuksen osalta palvelualueet yhdessä hankintapalvelujen kanssa kartoittivat ja valmistelivat syksyllä 2022 hyvinvointialueelle siirtyviä ja jaettavia sopimuksia. Hyvinvointialueuudistuksella ei ole ollut merkittävää vaikutusta hankintapalvelujen työhön tai kilpailutettavien hankintojen määrään. Tiettyjen hankintojen volyymit luonnollisesti vähenivät. Talouspalvelujen resurssivajaus on myös vaikuttanut koko ohjelmakauden hankintapalvelujen työhön ja resursointiin.

Hankintapoliittisessa ohjelmassa 2020-2023 asetetut tavoitteet ovat toteutuneet hyvin. Lähes kaikki ohjelman tavoitteet ovat joko toteutuneet tai ainakin alkaneet muutamaa tavoitetta lukuun ottamatta. Osa hankintapoliittisen ohjelman tavoitteista on tullut osaksi käytännön työtä ja hankintaprosessia. Palvelualueiden hankintaosaamisen kehittämiseen on ohjelmakaudella pyritty panostamaan, esimerkiksi nimeämällä palvelualueiden hankintayhdyshenkilöt sekä kouluttamalla muutamia käyttäjiä sähköisen kilpailutusjärjestelmän käyttöön pienhankintojen osalta.

Maaliskuussa 2021 kaupunginjohtajan, toimialojen ja palvelualueiden johtoryhmissä käytiin läpi hankintaprosessia ja vastuunjako hankinnoissa. Kaupungin hankintaohje hyväksyttiin kaupunginhallituksessa syksyllä 2021. Vuoden 2021 alkuvuotta leimasi etenkin kuljetuksiin ja liikkumiseen liittyvien hankintojen valmistelu johtuen EU:n puhdas ajoneuvodirektiivistä, jonka kansallinen lainsäädäntö astui voimaan 1.8.2021. Tämän vuoksi kuljetus- ja ajoneuvohankintoja kilpailutettiin useita kesällä 2021.

Kaupungin ilmasto- ja ympäristöohjelma vuosille 2021-2025 hyväksyttiin kaupungivaltuustossa 24.5.2021. Kyseisessä ohjelmassa huomioitiin myös julkiset hankinnat, joita koskevat tavoitteet ovat linjassa hankintapoliittisen ohjelman tavoitteiden kanssa. Hankinnoissa on otettu huomioon mahdollisuuksien mukaan hiilineutraaliutta koskevia asioita, esimerkkinä kaupungin sähköenergian hankinta. Lisäksi erilaisissa hankinnoissa on otettu aiempaa enemmän huomioon ympäristöön liittyviä asioita, kuten esimerkiksi kiertotalous, hiilidioksidipäästöt sekä ympäristöystävälliset materiaalit.

Salon kaupungin hankintapalvelujen kautta kilpailutettiin tai valmisteltiin vuosittain merkittävä määrä hankintoja, keskimäärin yhteensä 75 hankintaa per vuosi. Hankinnat kilpailutettiin pääsääntöisesti sähköisen hankintajärjestelmän Clodian kautta. Määrä vastaa arvioituihin resursseihin nähden reilun yhden kokonaisen vuoden kilpailutusten määrää. EU-kynnysarvot

ylittäviä hankintoja on ollut keskimäärin 18 kpl vuodessa, kansalliset kynnsarvot ylittäviä 25 kpl vuodessa ja kansalliset kynnsarvot alittavia eli pienhankintoja 25 kpl vuodessa. Lisäksi ohjelmakaudella on kokeiltu dynaamista hankintajärjestelmää kahden hankinnan osalta, jossa on toteutettu muutamia sisäisiä kilpailutuksia. Koko ohjelmakaudella markkinaoikeudessa on ollut vireillä keskimäärin yksi hankintatapaus per vuosi.

Yhteishankintayksikköjen osalta Salon kaupunki on hyödyntänyt lähinnä Hansel Oy:n, Kuntien Tiera Oy:n, Turun seutuhankintojen sekä Sarastia Oy:n palveluja. Salon kaupunki on hyödyntänyt yhteishankintayksiköiden kilpailuttamia hankintoja tapauskohtaisesti arvioiden ja lähinnä rutiini- ja volyymituotteiden hankinnoissa. Yhteishankintojen määrä on pieni verrattuna kaikkiin kaupungin kilpailuttamiin hankintoihin. Hankintasopimusten osalta on siirrytty sopimusten sähköiseen käsittelyyn ja allekirjoitukseen. Lisäksi hankintapalvelut on tehnyt sisäiseen käyttöön sopimuskalenterin ja lisännyt hankintakohtaisia ohjeita kaupungin henkilöstön käyttöön. Lisäksi kilpailutusjärjestelmän (Cloudia) ja asiahallintajärjestelmän (Dynasty10) välinen integraatio aloitettiin vuoden 2023 lopulla. Tämä mahdollistaa sähköisen asiakirjojen siirron järjestelmien välillä, mikä helpottaa työtä paljon.

Yhteenvetona voidaan todeta, että hankintapoliittisen ohjelman tavoitteet ovat toteutuneet hyvin ja hankintoja on kehitetty monin eri tavoin ohjelmakaudella. Osasta tavoitteita on tullut osa käytännön työtä ja hankintaprosessia, mitä voidaan pitää ohjelman tarkoituksenmukaisena toteutumisena. Hankintojen kehittämiseen ja hankintapoliittisen ohjelman jalkauttamiseen pyritään kiinnittämään huomiota tulevina vuosina aiempaa enemmän.

Suunnitelmallisuus ja kokonaistaloudellisuus

Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho ja aikataulu	Toimenpiteet
Hankintojen suunnitelmallisuus ja ennakointi.	Toimialat tunnistavat keskeiset strategiset hankinnat.	Toimialan strategiset hankinnat tunnistettu.	Toimialajohtaja ja hankintapalvelut / ohjelmakausi	Tavoite on toteutunut osittain. Strategiset hankinnat ovat sisältyneet hankintasuunnitelmiin, mutta niiden tunnistamisen prosessia tulee kehittää.
Hankintojen suunnitelmallisuus ja ennakointi.	Hankintasuunnitelmiin panostetaan, niitä kehitetään sekä niistä tiedotetaan avoimesti.	Hankintasuunnitelmat tehty ja niistä on tiedotettu.	Toimialat ja hankintapalvelut / vuosittain	Hankintasuunnitelmat on laadittu vuosittain ja julkaistu kaupungin nettisivuilla. Hankintasuunnitelmaa on käyty läpi mm. Salo Hankkii - tapahtumassa.
Tavoitteelliset hankinnat.	Valitaan 1-3 vaikuttavuudeltaan merkittävää hankintaa, joille asetetaan tavoitteet ja mittarit hankinnan valmisteluvaiheessa.	Toteutuneet tavoitteelliset hankinnat / kpl	Palvelualueet ja hankintapalvelut / ohjelmakausi	Tavoite on toteutunut osittain. Vanhuspalvelujen tehostettu palveluasuminen hankinnassa mitattiin asiakasyytyväisyyttä. Perniön koulun kalusteiden hankinnassa otettiin eri käyttäjät huomioon valintavaiheessa.
Kaupungin hankinnat ovat kokonaistaloudellisia.	Kehitetään malli hankintojen hyötyjen ja kustannustehokkuuden arviointiin.	Toimintamalli kartoitettu tai kehitetty.	Hankintapalvelut, palvelualueet / ohjelmakausi.	Tavoite ei ole toteutunut. Selkeää mallia arviointiin ei ole löydetty. Asia arvioidaan kuitenkin osittain eri hankintojen yhteydessä.
Yhteishankintojen hyödyntäminen.	Hyödynnetään olemassa olevien yhteishankintayksikkökumppanien yhteiskilpailutuksia etenkin volyyymi- ja rutiinituotteiden hankinnoissa silloin, kun hankinnalla ei ole erityistä paikallista vaikuttavuutta.	Hankintasopimusten määrä / vuosi.	Hankintapäällikkö / ohjelmakausi	Yhteishankintoja on hyödynnetty niissä hankinnoissa, joissa ei ole erityistä paikallista vaikuttavuutta ja jotka ovat olleet kaupungin kannalta hyödyllisiä. Yhteishankintoihin sitoutumisten määrä on noin 10 % kaikista kaupungin tekemistä hankinnoista.
Sopimushallinnan parantaminen.	Päivitetään yhteistä sopimusohjeistusta ja sopimusmalleja.	Ohje ja sopimusmallit päivitetty / tehty.	Hankinta-asiantuntija / ohjelmakausi	Sopimusmallit päivitettiin hankintaohjeen yhteydessä ja sopimusohjeistuksen laatiminen on aloitettu. Kaupungin sopimustietoa on päivitetty sisäisesti intraan.
Sopimushallinnan parantaminen.	Selvitetään sopimushallintajärjestelmän käyttöönoton mahdollisuus ja soveltuvuus kaupungin järjestelmiin.	Selvitystyö tehty.	Hankinta-asiantuntija / ohjelmakausi	Sopimushallintajärjestelmää on kartoitettu alustavasti. Hankintasopimuksissa on siirrytty sähköisiin sopimuksiin.

Elinvoimaisuus, yritysmönteisyys ja yhteistyö

Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho ja aikataulu	Toimenpiteet
Markkinavaikutusten arviointi.	Kaikissa kynnysarvot ylittävässä hankinnoissa arvioidaan vaikutukset markkinoihin ja tutustutaan markkinatilanteeseen jo suunnitteluvaiheessa.	Markkinavuoropuhelujen määrä / kynnysarvot ylittävien hankintojen määrä.	Palvelualueet, hankintapalvelut / vuosittain	Markkinavuoropuheluja on järjestetty vuosittain ja niiden määrä kasvaa koko ajan. Lisäksi markkinoita on kartoitettu erilaisilla suppeammilla markkinakartoituksilla. Tietopyyntöjä on julkaistu muutama vuosittain ohjelmakaudella.
Markkinavaikutusten arviointi.	Markkinavuoropuhelua lisätään ja markkinavuoropuheluihin kehitetään erilaisia käytäntöjä.	Toimintamallit markkinavuoropuheluille kartoitettu.	Palvelualueet, hankintapalvelut / vuosittain	Markkinavuoropuhelua on käyty pääsääntöisesti etäyhteyksien välityksellä, mikä on luonut uuden toimivan mallin vuoropuheluun.
Tarjoajien aito mahdollisuus osallistua kilpailuksiin.	Mahdollistetaan myös pienten ja keski suurten yritysten osallistuminen tarjouskilpailuihin hankinnan luonne huomioiden.	Osatarjoukset tarjouspyynnöissä / lähetetyt tarjouspyynnöt	Hankintapalvelut / vuosittain	Ohjelmakaudella noin 25-30 %:iin hankinnoista on ollut mahdollista jättää osatarjouksia. Asiaan vaikuttaa hankinnan luonne, joten se huomioiden pk-yritysten osallistuminen kaupungin hankintoihin on ollut hankintapalvelujen arvion mukaan hyvä.
Kilpailun edistäminen ja toimivat markkinat.	Kaupunki saa useita tarjouksia kilpailutusta kohden.	Tarjousten määrä keskimäärin / kynnysarvot ylittävät hankinnat	Palvelualueet, hankintapalvelut / ohjelmakausi	Ohjelmakaudella saatujen tarjousten määrä per hankinta oli keskimäärin 6 kpl, mikä on hyvää tasoa.
Yritysten aktivointi julkisiin hankintoihin.	Kehitetään yhteistyössä Yrityssalon ja yrittäjäjärjestöjen kanssa toimintamalli säännölliselle vuorovaikutukselle.	Toimintamalli kehitetty ja sovittu.	Hankintapäällikkö, Yrityssalo, yrittäjäjärjestöt.	Salo hankkii -tapahtuma on järjestetty vuosittain sekä live- että Teams-tapahtumana. Tapahtuma on toiminut hyvänä tilaisuutena verkostoitua ja saada tietoa alueen hankinnoista. Muiden vuorovaikutusmallien kartoitusta on tehty.
Onnistuneiden hankintojen esiin tuominen.	Lisätään viestintää onnistuneista hankintaesimerkeistä kaupungin tiedotuksessa.	Onnistuneet hankintaesimerkit / vuosi	Hankintapalvelut, viestintäpalvelut, palvelualueet / ohjelmakausi	Kaupungin meneillään olevista hankinnoista on tiedotettu Salon kaupungin some-sivustoilla. Hankintojen viestinnän toimintatapoja on kartoitettu yhdessä viestintäpalvelujen kanssa.

Innovatiivisuus, kehitysmönteisyys ja vaikuttavuus

Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho ja aikataulu	Toimenpiteet
Uusia ratkaisuja ja kokeilevuutta edistävät hankinnat	Palvelualueita kannustetaan tarjoutumaan kokeilu ympäristöksi ja kehitysalustaksi yritysten sekä tutkimus- ja oppilaitosten innovaatioille ja kehittämistoimille. Ohjelmakaudella tehdään 1-2 kokeilua asian osalta.	Tehdyt innovatiiviset hankinnat. 1-2 kokeiluympäristöä.	Kehittämispalvelut, hankintapalvelut ja 1-2 yksikköä / ohjelmakausi	Liikennepalvelut on aloittanut vuonna 2020 yhdessä Salon Seudun koulutus-kuntayhtymän opetusryhmän kanssa luomaan ajoneuvojen seuranta- ja raportointijärjestelmää Paikku-liikenteen seurantaan. Osana yhteistyötä toteutettiin vuonna 2022 salotaskussa.fi -palveluun Paikku-linja-autojen reaaliaikaisen sijainnin jakaminen asiakasinformaation parantamiseksi. Yhteistyö jatkui vuoden 2023 keväälle.
Uusia ratkaisuja ja kokeilevuutta edistävät hankinnat	Lisätään pilotoiteja ja avataan hankintatarpeet yrityksille hankintojen suunnitteluvaiheessa.	Pilottien tai kokeilujen määrä hankinnoissa / vuosi.	Kehittämispalvelut, Hankintapalvelut sekä 1-2 yksikköä / ohjelmakausi	Digihankkeen osalta on valmisteltu robotiikan kokeilua tiettyjen kustannuserien automatisointiin. Liikennepalvelut oli vuonna 2020 mukana Pohjoisen kasvukäytävän rahoittamassa pilottihankkeessa, jossa kehitettiin sähköistä työkalua kuljetuspäästöjen laskemiseen ja kuljetushankintojen tueksi.
Hankintojen arviointi.	Tehtyjä hankintoja ja kilpailutuksia arvioidaan. Hankintatapa ja toimintamalleja kehitetään arvioinnin perusteella.	Arviointimalli tehty ja toteutettu 2-4 arviointia.	Palvelualueet, hankintapalvelut / ohjelmakausi	Tavoite ei ole toteutunut. Tehtyjen kilpailutusten osalta tehdään normaalia käytännön toimintaan liittyvää arviointia ja tulevan hankinnan kehittämistä.
Tuottavuuden lisääminen älykkäillä hankinnoilla.	Etsitään hankinnoista, jotka lisäävät tuottavuutta palvelutuotannossa älykkäiden tai digitalisaation avulla.	Uusien ratkaisujen määrä / ohjelmakausi	Palvelualueet, elinkeinokehitys / ohjelmakausi	Seniorien ja juniorien elämänlaadun parantaminen älykkäillä kuljetusratkaisulla niminen hanke päättyi keväällä 2021. Hankkeessa määriteltiin tekniset rajapinnat kuljetusjärjestelmien hankintojen tueksi, tehtiin asiakaskartoitus kuljetustarpeista sekä analysoitiin kuljetusdataa tulevaisuuden liikkumisjärjestelmää varten. Hankkeen rajapinnamäärittelyjä hyödynnettiin kutsu- ja palveluliikenteen tilausvälityspalvelun hankinnassa keväällä 2021.

Vastuullisuus ja kestävä kehitys

Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho ja aikataulu	Toimenpiteet
Kaupungin hankinnat tukee sosiaalista vastuuta	Määritellään, missä palvelu- ja urakahankinnoissa työllistämisehtoja on tarkoituksenmukaista käyttää.	Sosiaalisten kriteerien käyttö / tarjouspyyntöjen määrä	Palvelualueet ja hankintapalvelut / ohjelmakausi	Tavoitteen toteutus on aloitettu nykyisen työllistämisohjelman päivittämisellä yhdessä työllisyyspalvelujen kanssa ja on tutustuttu muiden kuntien vastaaviin malleihin.
Kaupungin hankinnat tukee sosiaalista vastuuta	Työllistämisen hankintaohjeistusta päivitetään siten, että määritellään, missä hankinnoissa työllistämisehtoja on tarkoituksenmukaista käyttää.	Sosiaalisten hankintojen ohjeet päivitetty	Työllisyyspalvelut ja hankintapalvelut / 2020 loppuun	Tavoitteen toteutus on aloitettu nykyisen työllistämisohjelman päivittämisellä yhdessä työllisyyspalvelujen kanssa ja on tutustuttu muiden kuntien vastaaviin malleihin.
Hiilineutraalien hankintojen lisääminen.	Tunnistetaan ne hankinnat, joilla on merkittävä vaikutus hiilineutraaliuteen.	Hiilineutraalien hankintojen määrä / vuosi	Hankintapäällikkö, kaupunkikehityspalvelut / ohjelmakausi	Ilmasto- ja ympäristöohjelma hyväksyttiin toukokuussa 2021. Ohjelmassa on painopisteenä Viisaat julkiset hankinnat, jossa on toimenpiteinä mm. hiilineutraaliutta, energiatehokkuutta ja puhtaita kuljetuspalveluja. Hiilineutraaliutta ja ympäristöasioita on otettu huomioon eri hankinnoissa aiempaa enemmän.
Energiatehokkaiden hankintojen lisääminen.	Rakennushankkeet pyritään toteuttamaan paremmilla energiatehokkuusarvoilla.	Energiatehokkaiden hankintojen määrä / ohjelmakausi.	Kaupunkikehityspalvelut, hankintapalvelut / ohjelmakausi	Energiatehokkuutta on otettu huomioon hankinnoissa melko hyvin, esimerkiksi uudisrakennushankkeissa. Vuosittain on myös vaihdettu öljylämmityskohteita maalämpöön ja sähkönkulutuksen osalta kohteita on siirretty LED-valaistuksen piiriin. Myös aurinkopaneeleja on asennettu.
Energiatehokkaiden hankintojen lisääminen.	Rakennukseen liittyvien laitteiden ja koneiden hankinnoissa huomioidaan energiatehokkuus koko elinkaaren aikana.	Energiatehokkaiden hankintojen määrä / ohjelmakausi.	Kaupunkikehityspalvelut, hankintapalvelut / ohjelmakausi	Ohjelmakaudella toteutettiin ilmanvaihdon puhallinkoneikkojen uusimisia energiatehokkaampiin ja vähäisempää huoltoa vaativiin sähkömoottoreihin. Käytön aikaista energiatehokkuutta on parannettu älykkään kiinteistöautomaation keinoin mm. saneeraamalla vanhoja automaatiojärjestelmiä.
Vastuulliset elintarvikehankinnat	Elintarvikehankintojen minimivaatimukset pyritään laatimaan siten, että hankitaan Suomen lainsäädännön vaatimuksin tuotettuja elintarvikkeita.	Elintarvikehankinnan tarjouspyynnön kriteerit / toteuma ja saadut tarjoukset	Ravitsemispalvelut, hankintapalvelut / vuoden 2021 loppuun mennessä.	Elintarvikkeiden hankinta kilpailutettiin vuoden 2021 syksyllä, jonka yhteydessä lisättiin vastuullisuuskriteerejä etenkin liha- ja maitotaloustuotteisiin. Kilpailutuksen lopputulos onnistui hyvin ja hankinnan kotimaisuusaste parani hieman, etenkin liha- ja maitotaloustuotteissa.
Kestävän kehityksen yhteistyö.	Osallistutaan aktiivisemmin kestävä kehityksen toimijoiden toimintaan sekä hyödynnetään sitä hankintojen suunnittelussa.	Toteutuneet yhteistyöt / vuosi	Palvelualueet, hankintapalvelut / ohjelmakausi	Hankintapalvelut on osallistunut syksystä 2020 lähtien Valonian järjestämään kuntien hankinta-asiantuntijoiden verkostoon, jossa yhtenä aiheena ovat olleet kestävä kehityksen hankinnat. Hankintapäällikkö on osallistunut valtiovarainministeriön vetämään HankintaSuomi kansallisen strategian valmisteluun ja taloudellisen kestävyuden teemaryhmän toimintaan.